

27.4.2018

EOAK/467/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

AMPUMA-ASEIDEN SÄILYTTÄMINEN POLIISIASEMALLA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli poliisin menettelyä ampuma-aseasiassa. Hän kertoi, että hänen metsästys-aseensa ovat olleet poliisin hallussa yli 10 vuotta. Kantelija oli hakenut aselupiaan takaisin syksyllä 2017. Poliisi oli tuolloin vaatinut häneltä kantelijan mielestä loukkaavasti erikoislääkärin lausuntoa leimaten hänet väkivaltaiseksi ja mielenterveysongelmista kärsiväksi. Kantelija katsoi, että poliisin esille ottamat tapahtumat ovat vanhentuneita ja sovittu asianosaisten kesken, eikä niillä tulisi olla merkitystä ampuma-aseasiassa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta antoivat selvityksen Itä-Suomen poliisilaitoksen apulaispoliisipäällikkö A ja ylikomisario B. Lausunnon antoivat Poliisihallitus ja poliisilaitoksen puolesta rikosylitarkastaja C.

Jäljennökset selvityksistä ja lausunnoista liitetään oheen tiedoksi kantelijalle. Niistä on peitetty viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla salassa pidettävät tiedot. Ne eivät koske kantelijan asiaa, vaan yleisemmin poliisilaitoksen henkilöstöä.

Käytettävissäni ovat olleet myös Itä-Suomen poliisilaitoksen kaksi päätöstä kantelijan ampuma-aselupahakemusten johdosta, jotka on tehty 12.4.2018 sekä Itä-Suomen syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä - - - 12.10.2017 tekemä syyttämättäjättämispäätös asiassa R 17/5475.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Silloinen Etelä-Savon poliisilaitos otti joulukuussa 2008 väliaikaisesti haltuun kantelijan haulikon ja kiväärin. Tätä seuranneessa lupaharkinnassa päädyttiin heinäkuussa 2009 siihen, että kantelijan luvat kyseisten aseiden hallussapitoon peruutettiin. Kuopion hallinto-oikeus hylkäsi kantelijan tuosta päätöksestä tekemän valituksen helmikuussa 2010 eikä korkein hallinto-oikeus antanut toukokuussa 2011 tekemällään päätöksellä kantelijalle valituslupaa asiassa. Kantelijan ampuma-aselupien peruutuspäätös jäi näin ollen voimaan.

Kantelija haki huhtikuussa 2017 hankkimis- ja hallussapitolupaa edellä mainituille aseilleen. Hänet haastateltiin, minkä jälkeen ylikomisario B pyysi kantelijaa 27.10.2017 mennessä toimittamaan psykiatrian erikoislääkärin lausunnon edellytyksistään ampuma-aseen hallussa pitämiseen.

Itä-Suomen poliisilaitos hylkäsi kantelijan hakemukset 12.4.2018. Perusteena on ollut muun muassa se, että kantelija ei ollut toimittanut poliisin edellyttämää lääkärintausuntoa. Lisäksi on viitattu aiempaan lupien peruutuspäätökseen ja kantelijan vuonna 2013 lievistä pahoinpitelyistä saamaan sakkotuomioon sekä elokuussa 2017 tapahtuneeseen lievään pahoinpitelyyn,

jonka syyttäjä on katsonut tapahtuneen, mutta jättänyt teon vähäisyyteen nähden syytteen nostamatta.

Kantelijan aseet ovat olleet ainakin vielä helmikuussa 2018 (jolloin selvitykset annettiin) poliisiasemalla.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Tutkinnan rajaus

Kantelijalle on jo 8.2.2018 ilmoitettu, että oikeusasiamies ei voi määrätä, miten poliisin tulee ratkaista kantelijan tuolloin vireillä olleet lupahakemukset ja mitä selvitystä hänen tulee antaa poliisille noissa asioissa.

Korostan edelleen, että oikeusasiamies ei voi antaa poliisille määräyksiä kantelijan aseiden palauttamisesta. Oikeusasiamies ei ole säännönmukaisen muutoksenhaun vaihtoehto eikä hän voi ottaa kantaa asiassa, johon on vielä mahdollista hakea muutosta hallinto-oikeudelta ja edelleen korkeimmalta hallinto-oikeudelta. En siis tässä tapauksessa voi tutkia, olivatko poliisilaitoksen 12.4.2018 tekemien päätöksien perustelut riittävät ja asianmukaiset. Kantelijalla on mahdollisuus valittaa päätöksistä saamansa valitusosoituksen mukaisesti ja tuossa yhteydessä esittää kaikki ne seikat, joiden katsoo tukevan omaa näkemystään. Korostan vielä, että tällä en tarkoita ottaa mitään kantaa siihen, onko kantelijan mahdollisella valituksella menestymisen mahdollisuuksia.

Joka tapauksessa edellä todetuista syistä en voi ottaa kantaa siihen arvosteluun, jota kantelija on esittänyt lääkärintodistuksen edellyttämisestä enkä myöskään siihen, että hän katsoo, ettei poliisin päätöksissä mainituilla tapahtumilla saisi olla vaikutusta ampuma-aselupia harkittaessa.

3.2.2 Kantelijan aseiden pitäminen poliisilaitoksella

Kuten annetuissa lausunnoissa mainituista säännöksistä ilmenee, kun ampuma-aseen hallussapitolupa perutetaan, ase otetaan ampuma-aselain 91 §:n mukaisesti poliisin haltuun. Usein se jo tosiasiallisesti on poliisin hallussa väliaikaisen haltuunotto päätöksen nojalla, kuten kantelijankin tapauksessa.

Kantelijan ampuma-aseiden hallussapitolupien peruutus päätös on tullut lopulliseksi toukuussa 2011.

Tämän jälkeen ampuma-aselain 99 §:n 1 momentin mukaisesti ampuma-ase olisi voitu luovuttaa kolmen kuukauden kuluessa kantelijan ilmoittamalle tai hyväksymälle asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi olisi voinut erityisestä syystä jatkaa määräaika enintään kolmella kuukaudella.

Kantelijan aseita ei kuitenkaan myyty tällä tavalla. Näin ollen sovellettavaksi tuli ampuma-aselain 100 §. Sen mukaan poliisi myy julkisella huutokaupalla omistajan lukuun 99 §:n 1 momentissa tarkoitettua ampuma-aseen, joka on haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa ja jota ei ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle.

Aseet olisi tässäkin tapauksessa tulleet toimittava huutokaupattavaksi viipymättä sen jälkeen, kun kävi ilmi, ettei niitä luovuteta ampuma-aselain 99 §:n mukaisesti edelleen.

Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, vaan aseita on säilytetty poliisiasemalla vuodesta toiseen. Niihin on kiinnitetty huomiota vasta noin viiden vuoden kuluttua, kun yleisemminkin havaittiin, ettei aseiden säilytys poliisiasemalla yleisemminkään ollut asianmukaisesti hoidettu.

Se, että kantelijan aseita ei toimitettu huutokaupattavaksi sen jälkeen, kun hän oli syksyllä 2017 tehnyt uudet lupahakemukset, on mielestäni hyväksyttävää.

Joka tapauksessa poliisilaitoksella on menetelty virheellisesti, kun kantelijan aseita on säilytetty poliisilaitoksella ainakin viisi vuotta ilman perusteltua syytä. Koska kyse ei ilmeisestikään ole yksittäistapauksesta, käsittelen seuraavassa tapahtunutta yleisemmin.

3.2.3 Yleisemmin poliisilaitoksen menettelystä ampuma-aseiden säilytyksessä

Saadun selvityksen perusteella Itä-Suomen poliisilaitoksella on helmikuussa 2017 kirjattu S-ilmoitus, jonka mukaan "[nimi poist.] poliisiaseman hallinnollisten aseiden varasto oli pahasti sekaisin. Varastossa oli vuodesta 2008 lähtien aseita, jotka olisi pitänyt hävittää tai lähettää huutokaupattavaksi asiakkaan lukuun".

Saadusta selvityksestä ei käy yksityiskohtaisesti ilmi, miten pitkiä viiveet ovat yksittäistapauksissa olleet. Ilmoituksessa on joka tapauksessa yksilöity hävitetyt ja huutokaupattavat aseet, joita on yhteensä ollut reilusti yli sata. Rikosylitarkastaja C:kin toteaa, että kantelijan aseet eivät ole olleet yksittäistapaus poliisiasemalla.

Ylikomisario B:n mukaan poliisiasemien asevarastojen selvittäminen alkoi vuoden 2009 alun jälkeen. Sitä jatkettiin ainakin niin kauan kuin hän oli asian kanssa tekemisissä – B:n mukaan hän on ollut 15.9.2015 saakka Itä-Suomen poliisilaitoksen Lupapalvelut-linjan Etelä-Savon lupayksikön päällikkönä.

Tähän nähden pidän hämmästyttävänä, että vielä em. S-ilmoitusta helmikuussa 2017 kirjattaessa on todettu, että hallinnollisten aseiden varasto oli pahasti sekaisin.

Selityksenä tilanteelle on tuotu esiin poliisin useat organisaatiomuutokset ja se, etteivät toimintaprosessit ja vastuut ole olleet selviä eikä niitä ollut kirjattu toimenkuviin. Lisäksi aiempi asetietorekisteri oli varsin kehittymätön ja edellytti manuaalista seurantaa. Osaltaan kyse on ollut rikosylitarkastaja C:n mukaan siitäkin, että poliisiasemalle oli jo ennen 1.1.2009 kertynyt aseita joita ei ollut asianmukaisesti luovutettu omistajilleen tai huutokaupattavaksi.

Näyttää siltä, että niin toiminnan organisointi ja toteutus kuin myös esimiesvalvonta ovat pettäneet. On ilmeistä, että tilanteen syntymiseen ovat eritasoisesti vaikuttaneet varsin monien henkilöiden toiminta ja laiminlyönnit. En kuitenkaan katso olevan aihetta ryhtyä yksityiskohtaisemmin selvittämään yksittäisten virkamiesten osuutta tapahtumiin varsinkin, kun tiedossa ei ole, että poliisilaitoksen asiakkaille olisi aiheutunut vahinkoa. Ei ole myöskään tullut ilmi aihetta epäillä, että aseiden haltuunotoille ei olisi ollut asianmukaisia perusteita.

Joka tapauksessa ensiarvoisen tärkeää on, että tilanne korjataan ripeästi asianmukaiseksi.

Apulaispoliisipäällikkö A:n 28.2.2018 antaman selvityksen mukaan poliisiasemalla olevien aseiden osalta on "ryhdytty lain edellyttämiin toimenpiteisiin". Sitä, mitä nämä toimenpiteet ovat käytännössä olleet, ei ole tarkemmin kuvattu eikä myöskään sitä, mikä tilanne on tällä hetkellä. A:n mukaan poliisilaitoksella tullaan antamaan määräys, johon kirjataan, miten prosessi (tarkoitetaan ilmeisesti muulla kuin rikosperusteella poliisin haltuun otettuja ampuma-

aseita) hoidetaan ja keillä on vastuu asiassa. Määräyksen on suunniteltu tulevan voimaan 1.5.2018.

Saadun selvityksen perusteella ei ole mahdollista arvioida, onko edellä kerrottu tilanne poliisi-
asemalla jo saatu kuntoon. Tämän vuoksi pyydän Poliisihallitusta 31.12.2018 mennessä ilmoittamaan minulle, mihin toimenpiteisiin Itä-Suomen poliisilaitos on asiassa vuoden 2017 alun jälkeen ryhtynyt ja onko noita toimenpiteitä pidettävä riittävinä. Samalla pyydän ilmoittamaan, onko Poliisihallituksella tiedossa seikkoja, jotka antaisivat aiheita epäillä, että vastaavia tilanteita olisi muilla poliisilaitoksilla. Asiaan voinee tarvittaessa kiinnittää huomiota poliisilaitosten tämänvuotisilla tarkastuksilla.

4 TOIMENPITEET

Kiinnitän edellä kohdissa 3.2.2 ja 3.2.3 toteamani johdosta Itä-Suomen poliisilaitoksen vakavaa huomiota ampuma-aselain säännösten noudattamiseen sekä poliisin hallussa olevien ampuma-aseiden käsittelyn asianmukaisen tarkkaan seurantaan.

Lisäksi pyydän Poliisihallitusta 31.12.2018 mennessä toimittamaan minulle kohdassa 3.2.3 yksilöidyn selvityksen.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä Itä-Suomen poliisilaitokselle ja Poliisihallitukselle.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheita.